

3. Криміналістичне документознавство : практ. посіб. / В. В. Бірюков, В. В. Коваленко, Т. П. Бірюкова, К. М. Ковальов; за заг. ред. В. В. Бірюкова. – К., 2007.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х. : Одиссей, 2012.

5. Шепитько В.Ю. Криміналістика : курс лекцій. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х. : Одиссей, 2005.

Жбанчик Андрій Васильович,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
факультету № 2 Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС

Освіта у вищих навчальних закладах системи МВС України завжди була особливою та невід'ємною складовою підготовки професійних кадрів і процес її формування та розвитку відбувався в недосконалих умовах державного будівництва в незалежній Україні. Питання недостатності фінансових ресурсів, періодична зневага до соціального забезпечення співробітників, відсутність належного матеріально-технічного забезпечення і внормованих умов праці викликало значний відтік висококваліфікованих працівників в інші сфери правової діяльності, а як наслідок – руйнування системи цінностей.

Функціонуюча система освіти МВС створює умови для вирішення проблем щодо заміщення значної кількості офіцерських вакансій певними перевагами для абітурієнтів: це і отримання вищої юридичної освіти, присвоєння офіцерського звання по закінченні навчання, відсутність необхідності служити у Збройних Силах України. Але система підготовки професійних співробітників МВС має ряд суттєвих недоліків, які проявляються в період навчання та адаптації до практичного застосування своїх знань та вмінь:

1. Психологічна незрілість курсантів, яким на момент вступу виповнюється лише 17–18 років, викликає проблему нездатності до отримання серйозних службових та навчальних навантажень. Той ритм навчання, який передбачає шиккування, прибирання, ряд виховних заходів, культурно-просвітницьких, заступання в добові наряди (як наслідок – пропуск занять) найчастіше не дають можливості якісно засвоїти предмети, що викладаються.

2. Через відсутність у курсантів первинної початкової (зараз вже поліцейської) освіти та досвіду проходження служби, молодим працівникам складно адаптуватися до правоохоронної діяльності в подальшому. Практичні навички, які вони отримують під час ознайомчої та професійної практики, є не-

значними та недосконалими.

3. Значна частина предметів у вузах зі специфічним формами навчання викладається лише на суто теоретичному рівні, ніяк не пов'язуючись з практичними реаліями. Усе це призводить до зміни морально-етичних засад діяльності, а в подальшому і до звільнення з системи МВС.

Цей перелік проблем не є вичерпним, але враховуючи навіть ці недосконалі аспекти функціонування системи відомчої освіти як складової системи національної освіти, можна досягти позитивного результату через адаптування процесу підготовки кадрів системи МВС відповідно до європейського освітнього й наукового простору.

Готовність і здатність працівників ОВС вирішувати у складних соціально-політичних та економічних умовах завдання з охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, зміцнення суверенітету й територіальної цілісності держави вимагають постійного підвищення професіоналізму кадрів, поглиблення їх знань, аналітичного складу мислення, уміння прогнозувати події та адекватно реагувати на них [1].

Визначені МВС України питання з реформування галузевої освіти повинні вирішуватися з урахуванням зарубіжного досвіду організації та функціонування національних поліцейських систем (Польща, ФРН, США та ін.).

Зрозуміло, що вивчення зарубіжного досвіду не означає його прямого перенесення у практичну діяльність національних органів правопорядку. Однак аналіз цієї діяльності та використання окремих підходів або елементів, безумовно, є дуже корисним. Відомо, що вивчення досягнень інших завжди збагачує власну діяльність, дає можливість внести в неї необхідні корективи, розкриває ще не використані можливості [2, с. 6].

Так, наприклад, поліцейська освіта і поліцейська підготовка в США та країнах Європи мають трирівневу структуру: перший рівень – первинна (базова) підготовка з присвоєнням кваліфікації поліцейського; другий рівень – спеціалізована підготовка (перепідготовка й підвищення кваліфікації) середнього керівного складу поліції; третій рівень – підготовка та підвищення кваліфікації кадрів вищого керівного складу [3]. Детальний аналіз та позитивний досвід процесу підготовки поліцейських за кордоном надав можливість адаптувати цю модель у статті 72 Закону України "Про Національну поліцію" [4], яка зазначає три рівні професійного навчання поліцейських: первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломної освіти та окремого рівня, який може впроваджуватися на кожному з етапів навчання – службової підготовки, як системи заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності.

Також впровадження та адаптація поліцейської освіти в Україні до вимог європейської спільноти передбачає вироблення уніфікованих стандартів, програм, методик, критеріїв оцінювання, спеціалізації, за якими готують фахі-

вців у навчальних закладах, з урахуванням кваліфікаційних вимог до різних категорій персоналу. На підставі європейської доктрини професійної поліцейської освіти у 2016 році було прийнято Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії "Поліцейський", який є обов'язковим для виконання усіма професійно-технічними навчальними закладами Національної поліції України, що здійснюють (або забезпечують) підготовку кваліфікованих робітників.

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії "Поліцейський" містить типовий навчальний план, навчальні програми, перелік основних обов'язкових засобів навчання та підготовки поліцейських на території України.

Безумовно, підтримуючи ініційовані керівництвом МВС України та Національної поліції заходи щодо реформування процесу підготовки кадрів, крім уже розроблених у цьому напрямі, пропонуємо здійснити розрахунок кадрових потреб у фахівцях і реальні можливості навчальних закладів МВС України якісно виконувати завдання з підготовки співробітників поліції. Крім того, вищі навчальні заклади зі специфічними умовами навчання МВС України, маючи досконалу науково-педагогічну, відносну матеріально-технічну базу можуть здійснювати процес первинної (базової) підготовки поліцейських за єдиною погодженою з МОН та МВС України освітньо-професійною програмою. Орієнтовний термін такої підготовки має становити шість місяців із подальшим, за підсумками атестування, присвоєнням кваліфікації «поліцейський». Доцільно було б також у ВНЗ МВС здійснювати навчання (перепідготовку) осіб, які вже мають повну вищу юридичну, військову, технічну, економічну освіту та висловлюють бажання працювати в поліції у відповідних службах.

Систему професійної освіти в навчальних закладах МВС потрібно формувати за ступеневим принципом, закріпленим у законодавстві, та спрямовувати переважно на надання первинного початкового рівня знань з подальшим вдосконаленням та професійним розвитком, який буде орієнтовано на набуття професійно важливих умінь та навичок дій у конкретних ситуаціях.

1. Черней В.В. Актуальні проблеми реформування системи освіти МВС України в контексті європейських стандартів // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2014. – № 4. – С. 3–16.

2. Реформування поліції в країнах центральної та Східної Європи. Процес і прогрес / П. Абрахам, Д. Бахрач, А. Бек та ін. ; за ред. М. Капаріні. –К., 2005.

3. Асямов С.В. и др. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров. – Ташкент, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://yurpsy.com/files/xrest/9/029.htm>

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.